

MAANÕUKOGU

Protokoll nr. 4.

Koosolek 12. juulil 1917 kubermangu lossi Valges saalis, Tallinnas, Toompeal.

Kokku oli tulnud 35 maanõunikku: T. Laur, H. Pöhl, Ar. Vallner, P. Johanson, A. Kurrikoff, H. Kruus, J. Temant, Victor Neggo, J. Reintam, J. Kurvits, V. Mikkelsaar, A. Birk, Masik, N. Köstner, J. Lasn, A. Podrätshik, A. Ennemuist, K. Grau, J. Raamot, T. Kuusik, K. Saral, H. Kask, Hans Roos, J. Koort, H. Reiman, R. Jaska, Jul. Seljamaa, H. Riberg, K. Päts, A. Veiler, Januson, Piip, A. Leetsmann, J. Tõnisson, J. Kalm.

Koosoleku avab Eesti Maanõukogu esimees A. Vallner kell 6.25 min. p. l. ja kannab ette päevakorra:

- 1) Mandaatkomisjonide aruanded.
- 2) Komisjonide tööde aruanded.
- 3) Sissetulnud kirjad.
- 4) Valimised nende kirjade järele. Päevakord võetakse vastu. Mandaatkomisjonide aruanded.

1. Mandaatkomisjonide aruanded.

a) N. Veiler kannab ette nr. 1 mandaatkomisjoni protokoll Läänemaa valimiste kohta ja soovib komisjoni nimel nende valimiste kinnitamist. Ühel häälel kinnitab koosolek valimised (*vaata lisa nr. 1*). Läänemaa nõunikkude J. Kalm'u, A. Palm'i, H. Riberg'i ja H. Pöhl'i kohta.

b) N. Temant annab aru nr. 2 mandaatkomisjoni nimel Pärnumaa valimiste kohta ja soovib tähendatud valimiste kinnitamist. Nõukogu kinnitab ühel häälel nõunikkude H. Roos'i, J. Lasn'i, J. Januson'i ja Ch. Arro valimised (*vaata lisa nr. 2*).

c) Nr. 2 mandaatkomisjoni aruande järele kinnitab nõukogu nõndasama ka Tartumaa valimised, kus valitud on nõunikud J. Raamot, J. Tõnisson, M. Kiirats, R. Jaska, A. Podrätshik, H. Kruus ja H. Reiman (*Vaata lisa nr. 2*).

d) Nr. 2 mandaatkomisjoni esimees nõunik Temant kannab ette komisjoni aruande Saaremaa valimiste kohta. Komisjon soovib kubermangu nõukogu valimiste arutamist ja kinnitamist edasi lükata ja maakonnannõukogu valimised kohe tühjaks tunnistada. Pärast pikemaid vaieldusi otsustab nõukogu valimiste kohta kubermangu nõukogusse täiendavaid teateid koguda ja selle järele nende kinnitamise küsimust uuesti üles võtta; Maakonna Nõukogu valimised aga „Ajutiste määruste kubermangu ja maakondade nõukogude valimise asjus“ par. nr. 16 põhjal otsekohe tühjaks tunnistada. Hää-

letamine sünnib salaja sedelitega: ümber lükata 29, kinnitada 4, tühjad 2 sedelit. (*Vaata lisa nr. 2*).

Tõuseb üles küsimus, kas nende maakondade valimisi, kus kaebtusi mitte pole sisse antud, läbi vaadata, neid seaduslikuks tunnistada ehk sellest küsimusest vaikides mööda minna.

Otsustatakse „Ajut. määr.“ p. 16 selgitamist juriidilise komisjoni hooleks anda. Maksmapanemise seaduse par. 1 antakse ka tähendatud komisjoni selgitamiseks.

e) Nr. 3 mandaatkomisjoni aruandja n. Saral'i ettepanekul kinnitab nõukogu Viljandimaa, Virumaa ja Võrumaa valimised kubermangu nõukogusse. Kinnitamine sünnib ühel häälel. Viljandimaalt on valitud: nn. K. Baars, A. Kurrikoff, H. Piip, A. Ennemuist ja K. Grau; Virumaa — J. Seljamaa, H. Kask, A. Vallner, K. Saral, A. Leetsmann ja T. Laur, Võrumaalt V. Mikkelsaar, V. Masik, K. Ast, A. Kohver ja J. Kurvits (*Vaata lisa nr. 3*).

Juhataja annab teada, et seega kubermangu nõukogusse juba 42 saadikut on valitud, kelle hulgast 39 saadiku volitused kinnitamist on leidnud.

2. Komisjonide tööde aruanded.

a) N. Birk paneb ette valitsuseasutuste ülevõtmise korra väljatöötamise komisjoni nimel: isikuid delegeerida üksikutesse valitsuseasutustesse, et nad väljatöötaksid asutuste ülevõtmise kava ja vormid, mille järele liikumata varandused ja kapitalid tuleks maanõukogu nime peale ümber kirjutada, nii palju kui need vormid ja kord seaduses ei ole ette nähtud; nende kohus oleks ka asjaajamise ja inventari ülevõtmise ettevalmistamine.

Tekivad vaieldused küsimuse kohta, kas asutatavad komisjonid või uus asutatav maavalitsus peab asjaajamise ja varandused üle võtma. Küsimuse otsustamine lükatakse järgmise koosoleku peale edasi.

3. Päevakorra muutmine.

Koosolek teeb ühel häälel otsuseks täna päevakorda muuta ja praegu põhjusemõttelikkude küsimust harutamise alla võtta, kas peavad maanõukogu presiidium ja maavalitsuse eestseisus lahus olema. Peale läbirääkimise otsustatakse selle küsimuse lõplik otsustamine järgmise koosolekuni lahtiseks jätta.

4. Maanõukogu esitajate valimine küttematerjali komisjoni.

N. Birk kannab ette kubermangu komissari kirja, milles palutakse küttematerjali komisjoni maanõukogu esitajaid saata. N. Tõnisson'i ettepanekul valitakse tähendatud komisjoni asemikud ainult ajutised. Valitud said nn. Johanson, Kalm ja Kohver.

Järgmine koosolek on reedel kell 4 p. l.

Päevakord:

- 1) Vallanõukogude valimiste eelnõu arutamine.
- 2) Maanõukogu eestseisuse ja maavalituse vahekord.
- 3) Ajutise juhatuse täiendavad valimised.
- 4) Kubermangu komissari ja tema abiliste valimine.
- 5) Komisjonide aruanded.
- 6) Sissetulnud kirjad.
- 7) Valimised välistesse asutustesse.

Ar. Vallner (*allkiri*).

Jul. Seljamaa (*allkiri*).

A. Birk (*allkiri*).

LISAD.

LISA nr. 1.

Eestimaa Kubermangu Nõukogu liikmete volikirjade läbivaatamise komisjoni koosolek 12. juulil 1917.

Esimene osakond. Harutamisel ja läbivaatamisel on Läänemaa valimised.

Koosolekut juhatab hr. K. Päts, protokoll kirjutab A. Veiler. Koosolekust võtavad osa komisjoni liikmed: H. Riberg, T. Laur, A. Leetsmann, A. Podrätshik, A. Ennemuist, H. Piip, J. Jaanuson ja J. Seljamaa.

Valimise materjali ja protokollid kannab ette H. Piip.

Vaidlusi tekitab küsimus, kuidas elanikkude arv kreisis kindlaks on määratud, sest protokollis, mis kreisi nõukogu valimistel tehtud, kõneldakse umbes 75.000 elanikust.

Komisjoni liige H. Riberg, niisama ka koosolekule kutsutud teine Läänemaa saadik H. Pöhl seletavad, et need teated kreisi komissari Alveri poolt on antud, kes valdadedest saadud teated kokku on võtnud. Ka valijameeste arv 75 näitab, et elanikkude arv 75.000 ümber on.

Valimised otsustatakse ühel häälel kinnitamiseks kubermangu maanõukogule ette panna.

Valitud: J. Kalm, H. Pöhl, A. Palm ja H. Riberg.

(Allkirjad):

Koosoleku juhataja, komisjoni esimees: K. Päts.

Protokoll kirjutaja: A. Veiler.

Liikmed: Jul. Seljamaa, H. Riberg, T. Laur, A. Leetsmann, A. Ennemuist, A. Podrätshik, Jaanuson, Piip.

LISA nr. 2.

Eestimaa Ajutise Kubermangu Nõukogu liikmete valimiste protokollide läbivaatamise komisjoni nr. 2 koosoleku protokoll.

Koosolek 12. juulil 1917. a.

Koosoleku juhatajaks valitakse J. Teemant. Kirjatoimetajaks H. Kruus.

Läbivaatamisele tulevad valimiste protokollid Pärnu-, Tartu- ja Saaremaalt. Otsustatakse kolme alamkomisjoni jaguneda. Pärnumaa valimiste protokollid vaatavad läbi Teemant, Neggo, Kruus. Tartumaa — Birk, Lasn, Mikkelsaar, Juhanson. Saaremaa — Masik, Köstner, Kurrikoff.

Alamkomisjonide seletusi ära kuulates leidis komisjon:

Pärnumaa valimiste protokollis on sealse maakonna elanikkude arv nimetatud. Kuid hra Lasn'i teate järele on Pärnumaal maakonna komissari tõenduse järele, mis ametlikkude allikate peal põhjend, 76.000 elanikku, millele sealt saadud liikmete arv ka vastab. Kaebtusi ei ole. Valimised tunnistatakse õigeks ja otsustatakse need kinnitamiseks Kubermangu Nõukogule ette panna. Valituteks tuleb lugeda: nimekirjast nr. 1 Hans Hansu p. Lasn ja Hans Jüri p. Roos, nimekirjast nr. 2 Juhan Juhani p. Janusson ja nimekirjast nr. 3 Kristjan Matsi p. Arro.

Tartu maakonna valimiskogu protokollis on samuti tähendamata jäänud maakonna elanikkude arv kui põhjendus 7 Kubermangu Nõukogu liikme valimiseks. Selles asjas järele kuulatud Tartu maakonna valimiskogu abiesimehe hra Jaska seletuse järele on Tartu maakonna elanikkude arv 140—150 tuhat; nii siis 7 liikme valimine Kubermangu Nõukogusse põhjendatud. Kaebtusi ei ole. Valimised tunnistatakse õigeks ja otsustatakse need Kubermangu Nõukogule kinnitamiseks ette panna. Valituteks tuleb lugeda: nimekirjast nr. 1 Rudolf Joosepi p. Jaska, Aleksander Juhani p. Podrätshik, Hans Hansu p. Kruus ja Hugo Gustavi p. Reimann; nimekirjast nr. 2 Jaan Jaani p. Tõnisson, Dr. Jaan Matsi p. Raamot ja Mart Jaani p. Kiirats.

Saaremaa valimiste asjus on Aleks. Halliku poolt protest-kaebtuskiri tulnud; samuti seletus selle kohta Saaremaa valimiskogu esimehelt. Hra Halliku seletuse järele on valimistel seaduslikku korda rikutud, valimisruumides valimise ajal kihutustööd tehtud, millest ka koosoleku juhataja osa võtnud. Saaremaa saadik hra Neggo kinnitab seda ja teatab, et

vahejuhtumine valimistel (kandidaatide arvustamine) siis algas, kui Kubermangu Nõukogu liikmete valimisel antud hääli lugema hakati ja alles peale vahejuhtumise anti Kubermangu Nõukogu valimise tagajärgedest teada.

Otsustatakse Kubermangu Nõukogule ette panna Saaremaa saadikute valimise kinnitamist edasi lükata ja valimiste kohta täiendavaid seletusi paluda Saaremaa komissarilt, Saaremaa valimiskogu juhatajalt hra Kanaval'i ja valimiskogu juhatause liikme hra Kommel'i käest.

Et maakonna nõukogu liikmete valimisel seaduslikku korda rikuti, see otsustati ühel häälel. Valimiste ajal arvustati ülesseatud kandidaate ja tehti kihutus-tööd. See kõik sündis valimiskoosoleku ruumis. Ja sellest võttis ka koosoleku juhataja osa. Nimekiri nr. 6 anti valimise ajal sisse, kuna see viis tundi enne valimiskoosoleku algust oleks pidanud sündima.

Otsustatakse Kubermangu Nõukogule ette panna Saaremaa maakonna valimised tühjaks tunnistada ja uued valimised 6. aug. määrata.

Koosoleku protokollki kinnitavad peale juhatause veel maanõunikud N. Kõstner, Juhanson ja Birk.

(Allkirjad):

Koosoleku juhataja J. Teemant.

Kirjatoimetaja H. Kruus.

A. Birk.

LISA nr. 3.

Eestimaa Kubermangu Nõukogu liikmete Volituste läbivaatamise komisjoni nr. 3 protokoll.

12. juulil 1917. a.

Komisjoni liikmeteks on langenud loosi läbi: Tõnisson, Grau, Roos, Vallner, Saral, Reiman, Raamot, Koort, Kuusik,

Arro, Kohver, Pöhl, Jaska ja Kask. Komisjoni istumisest võtsivad osa need, kelle nimedele kriipsud alla tõmmatud on.

Komisjoni juhatajaks valiti hr. Saral, protokollki kirjutajaks hr. Kask.

Komisjoni läbivaatamise all on Viru, Viljandi ja Võru maakondade valijate kogude protokollid.

Komisjoni juhataja loeb ette Viru maakonna valimiste koosolekul 24. ja 25. VI kirjutatud protokollid ja teised sellekohta käivad paberid.

Virumaakonna valimised, kus on valitud kubermangu nõukogusse h-rad J. Seljamaa, H. Kask, A. Vallner, K. Saral, A. Leetsmann ja T. Laur, tunnistatakse komisjoni poolt ühel häälel õigeks ja tehtakse otsuseks nimetatud Nõukogu liikmeid Nõukogule kinnitamiseks ettepanna.

Viljandi maakonna valimised valijatekogu koosolekul 24. ja 25. juunil s. a., kus said valitud Kubermangu Nõukogusse hrad Karl Baars, Andrei Kurrikoff, Hans Piip, Aleksander Ennemuist ja Karl Grau, tunnistatakse komisjoni poolt, peale sellekohta käiva kirjamaterjali läbivaatamise, ühel häälel õigeks.

Võrumaakonna valimised, kus said valitud Kubermangu Nõukogusse hrad Vollrad Mikkelsaar, Villem Masik, Karl Ast, August Kohver ja Juhan Kurvits, tunnistatakse komisjoni poolt õigeks ja tehtakse ettepanek selle maakonna poolt valitud Maa Nõukogu liikmeid ühes eel-pool nimetatud kahe maakonna poolt valitud Nõukogu liikmetega Maa Nõukogule kinnitamiseks ette panna.

(Allkirjad):

Komisjoni juhataja: K. Saral.

Kirjatoimetaja: H. Kask.

K. Grau, T. Kuusik, Hans Roos,

J. Tõnisson, H. Reiman, R. Jaska,

H. Pöhl, J. Koort, J. Raamot.